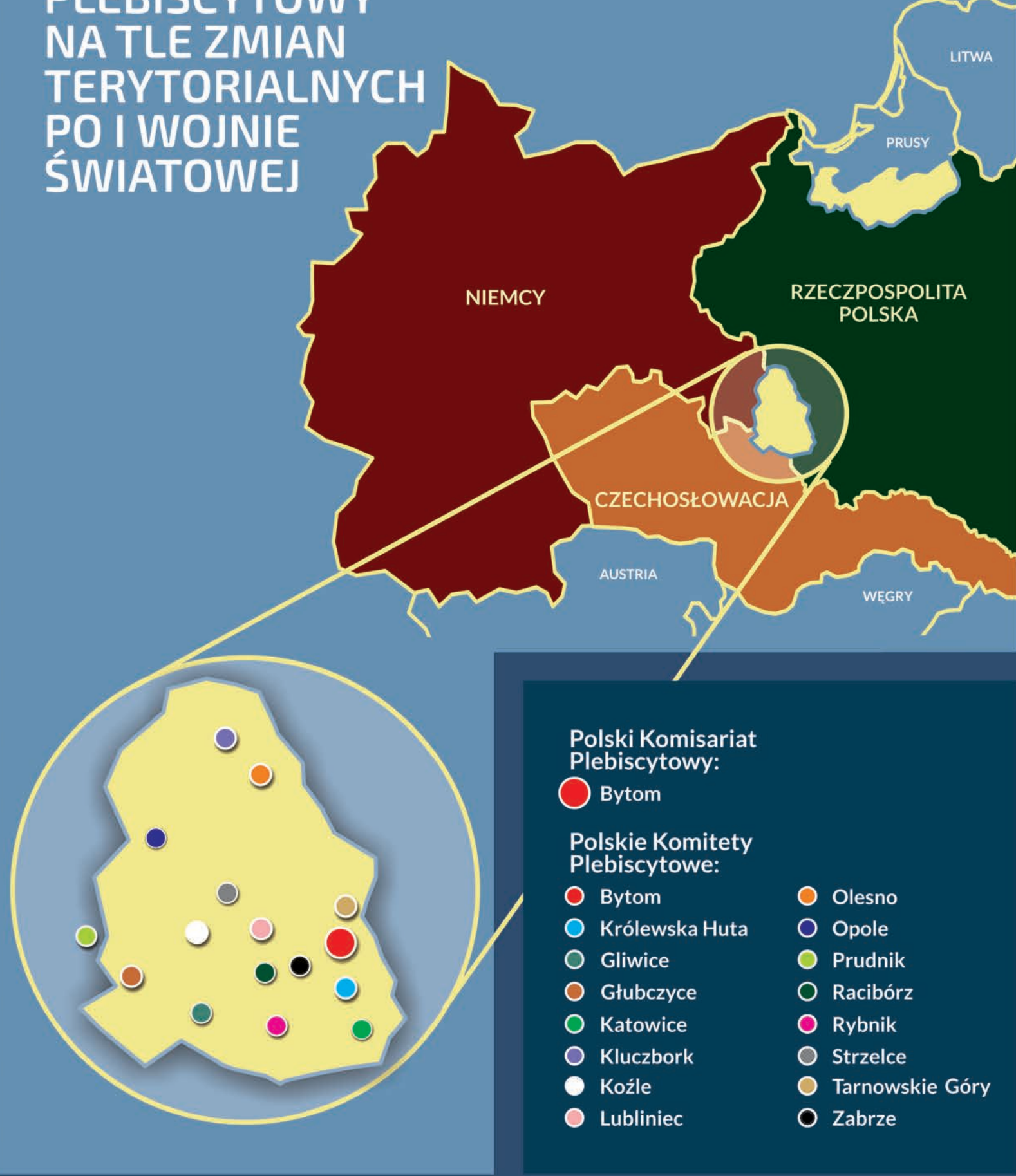

GÓRNOŚLĄSKI OBSZAR PLEBISYTOWY NA TLE ZMIAN TERYTORIALNYCH PO I WOJNIE ŚWIATOWEJ

INSTYTUCJE POLITYCZNE DZIAŁAJĄCE NA GÓRNYM ŚLĄSKU 1920

Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa na Górnym Śląsku (MKRiPleb.) z siedzibą w Opolu

- sprawowała władzę administracyjną na górnośląskim obszarze plebiscytowym na mocy traktatu wersalskiego
- jej zadaniem było przygotowanie i przeprowadzenie plebiscytu
- składała się z przedstawicieli Francji, Włoch i Wielkiej Brytanii
- na jej czele stał gen. Henri Le Rond

Polski Komisarjat Plebiscytowy z siedzibą w Bytomiu (hotel „Lomnitz”)

- oficjalna instytucja reprezentująca polskie interesy na Górnym Śląsku
- jej celem było przygotowanie plebiscytu (w tym podjęcie działań propagandowych) oraz stworzenie przyszłej polskiej administracji
- przewodził jej Wojciech Korfanty
- jej niemieckim odpowiednikiem był Niemiecki Komisarjat Plebiscytowy, na czele którego stał dr Kurt Urbanek, burmistrz Rozbarku

SIŁY STACJONUJĄCE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

Wojska alianckie/ Wojska sprzymierzone z siedzibą w Gliwicach

- podlegały MKRiPleb.
- czuwały nad bezpieczeństwem górnośląskiego obszaru plebiscytowego
- składały się z oddziałów francuskich, włoskich i brytyjskich (ostatni przybyli Brytyjczycy w marcu 1921 r.)
- ich dowódcą był gen. Jules Gratier

Sicherheitspolizei (SiPo), niemiecka policja

- wspólnie z wojskami alianckimi miała zapewnić bezpieczeństwo na górnośląskim obszarze plebiscytowym
- znajdowała się pod kontrolą MKRiPleb.
- złożona w większości z Niemców, wspierała działalność niemieckich bojówek
- jej likwidacja była hasłem przewodnim wybuchu II powstania śląskiego

WAŻNIEJSZE CZYNNIKI EKONOMICZNO-SPOŁECZNE:

- narastający konflikt na tle narodowościowym pomiędzy polską i niemieckojęzyczną częścią Górnoszlązaków, przejawiający się m.in. strajkiem szkolnym, w którym młodzież i nauczyciele domagali się równouprawnienia dla języka polskiego
- kryzys gospodarczy w górnośląskim przemyśle

WAŻNIEJSZE CZYNNIKI POLITYCZNE:

- niemieckie zamieszki w Katowicach (17/18 sierpnia 1920 r.) połączone z napaściami na Polaków (atak na Polski Komitet Plebiscytowy w Katowicach, śmierć dr. Andrzeja Mielęckiego)
- aktywność SiPo
- wrogość niemiecko-francuska, która uwidoczniła się wraz z przybyciem na Górny Śląsk oddziałów francuskich
- rozpowszechnianie fałszywych informacji o klęsce Polaków i zdobyciu Warszawy przez Armię Czerwoną
- chęć wykorzystania przez stronę niemiecką wojny polsko-bolszewickiej do rozstrzygnięcia losów Górnego Śląska bez przeprowadzania plebiscytu

Andrzej Mielęcki
(1864-1920)
Lekarz, działacz narodowy na Górnym Śląsku. Był członkiem Polskiego Komitetu Plebiscytowego w Katowicach. 17 sierpnia 1920 r., podczas antyfrancuskiej manifestacji został brutalnie zamordowany przez Niemców.

Henryk Jarczyk
(1889-1949)
Lekarz, kierował Polskim Komitetem Plebiscytowym w Katowicach. 18 sierpnia 1920 r. został pobity przez Niemców, cudem uniknął śmierci.

WOJSKA ALIANCKIE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

stan na maj 1920 r.

Alfons Zgrzebniok
1891-1937
Podporucznik w wojsku niemieckim. Dowódca II powstania śląskiego. Współpracował z Polskim Komisarjatem Plebiscytowym w Bytomiu, dowodził jego obroną w czasie ataku niemieckich bojówek 28 maja 1920 r.

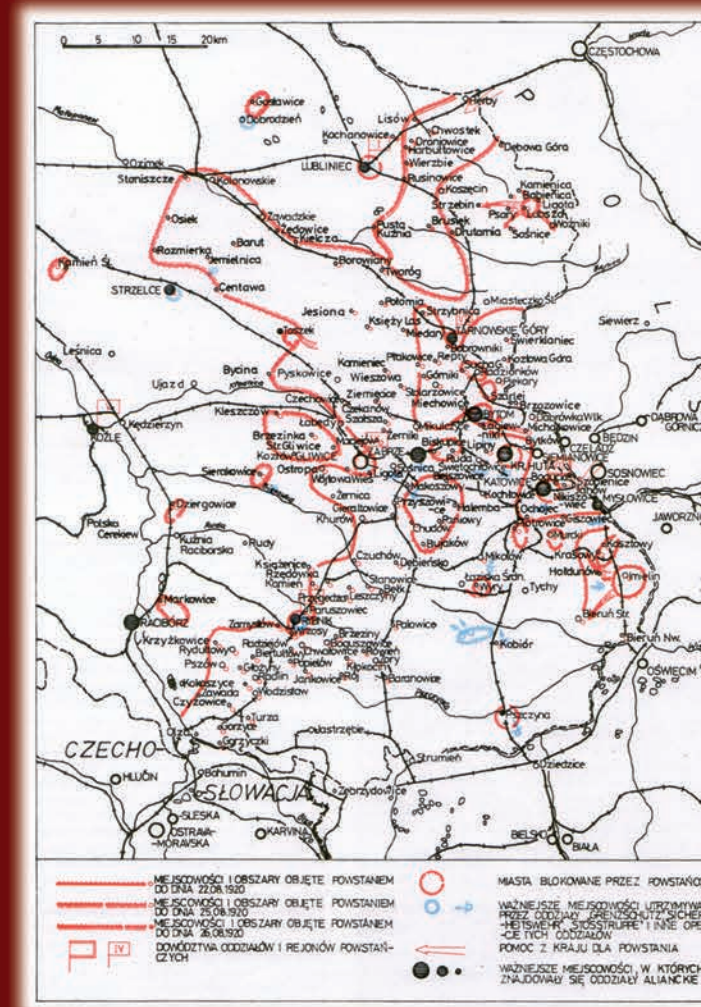

Mieczysław Paluch
1888-1942
Major artylerii Wojska Polskiego. Wielkopoleń, uczestnik powstania wielkopolskiego. Był jednym z dowódców II powstania śląskiego.

CHARAKTER WALK

- znacznie lepsze, w porównaniu z 1919 r., przygotowanie powstańców do walki
- wsparcie walczących powstańców przez wojska francuskie
- niemożność opanowania przez stronę polską większych miast (stacjonowali w nich alianci lub oddziały SiPo); powstańcy przystąpili do ich „cernowania”, czyli blokady
- konieczność zmiany działań po wyjściu poza okręg przemysłowy (teren znacznie mniej zurbanizowany, gdzie nie dominowała już ludność polska)

TEREN OBJĘTY II POWSTANIEM ŚLĄSKIM

Kalendarium II Powstania Śląskiego

1919

5/12/ ● ponowne powołanie POW GŚI.

1920

10/01/ ● wejście w życie traktatu wersalskiego

11/02/ ● przybycie Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej do Opola

28/04/ ● niemiecki napad na Konsulat RP oraz drukarnie „Gazety Opolskiej” i „Nowin Codziennych” w Opolu podczas pobytu w mieście Wojciecha Korfantego

28/05/ ● atak niemieckich bojówek na hotel „Lomnitz”

15/07/ ● Uchwalenie przez polski Sejm Statutu Organicznego Województwa Śląskiego

11/08/ ● dotarcie bolszewików do linii Wisły

13/08/ ● uderzenie Michała Tuchaczewskiego na Warszawę

15/08/ ● zwycięstwo Polaków pod Radzyminem

16/08/ ● początek polskiej kontrofensywy znad Wieprza

17/08/ ● niemieckie manifestacje, m. in. w Gliwicach, Rybniku i Katowicach, zorganizowane pod wpływem informacji o upadku Warszawy. Zabójstwo dra Andrzeja Mielęckiego

18/08/ ● wybuch II powstania śląskiego pod dowództwem Alfonsa Zgrzebnioka odwrót bolszewików znad Wisły

19/08/ ● zajęcie wschodniej części powiatu katowickiego i powiatu pszczyńskiego

20/08/ ● walki w Mysłowicach, pod kontrolą powstańców znalazła się wschodnia część Górnego Śląska

21/08/ ● zajęcie Mikołowa i Wodzisławia

22/08/ ● opanowanie Michałkowic i Starego Chorzowa

23/08/ ● zakończona niepowodzeniem próba zajęcia Pszczyzny

24/08/ ● walki w okolicach Lublińca, ogłoszenie decyzji MKRiPleb. o powołaniu Policji Plebiscytowej (APO)

25/08/ ● nieudana próba wejścia do powiatu strzeleckiego, wydanie przez Wojciecha Korfantego decyzji o rozwiązaniu POW GŚI.

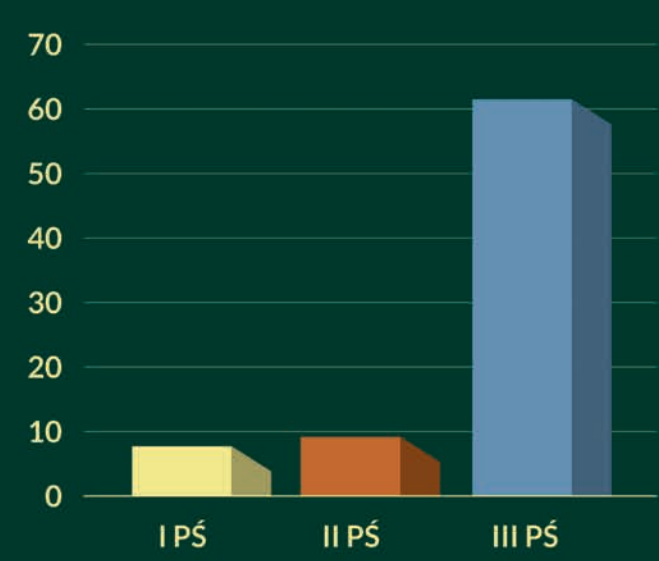
29/08/ ● ogłoszenie decyzji o zakończeniu walk

06/09/ ● powołanie Centrali Wychowania Fizycznego

II POWSTANIE ŚLĄSKIE W LICZBACH

- 10 dni trwały powstanie
- ok. 7 500 walczących powstańców
- ok. 5 200 funkcjonariuszy SiPo i trudna do określenia liczba niemieckich oddziałów Samoobrony
- 150-180 straty osobowe powstańców
- 34% powstańców posiadało broń (2411 karabinów, pistoletów, rewolwerów i granatów ręcznych)
- 100% funkcjonariuszy SiPo posiadało broń (indywidualna broń strzelecka)

CZAS TRWANIA I, II i III POWSTANIA ŚLĄSKIEGO (w dniach)

SKUTKI II POWSTANIA ŚLĄSKIEGO:

ZRYW GÓRNOŚLĄZAKÓW ZAKOŃCZYŁ SIĘ SUKCESEM.

- rozwiązanie SiPo i utworzenie w jej miejsce mieszanej, polsko-niemieckiej Policji Plebiscytowej (Abstimmungspolizei – APO)
- odpływ Niemców z powiatów wschodnich obszaru plebiscytowego połączony z jednoczesnym wzrostem nastrojów pro polskich na tym terenie
- konieczność zmiany polityki władz niemieckich, widoczna m. in. w kwestii nauczania języka polskiego w górnośląskich szkołach
- rozwiązanie POW GŚI. (w jej miejsce powołano Centralę Wychowania Fizycznego)